

บทที่ 7

ความสำคัญของป่าไม้ต่อลุ่มแม่น้ำโขง

ป่าไม้และระบบนิเวศที่สมบูรณ์ช่วยรักษาคุณภาพน้ำเอาไว้และยังป้องกันต้นน้ำลำธารจากการปนเปื้อนอีกด้วย ป่าไม้มีความสำคัญต่อทรัพยากรน้ำของลุ่มแม่น้ำโขง ป่าไม้ช่วยรักษาธารน้ำและแม่น้ำให้คงอยู่ได้โดยมีน้ำท่า สารอาหาร และของแข็งแขวนลอย ที่ช่วยสร้างเส้นทางน้ำ พีชคลุมดินในป่าช่วยไม่ให้ดินถูกชะล้างพังทลายเมื่อมีพายุฝน ป้องกันดินถล่มในบริเวณภูเขา ป่าไม้ช่วยเก็บน้ำไว้แล้วค่อยๆ ปล่อยลงสู่ธารน้ำทำให้บรรเทาความรุนแรงของน้ำท่วมในฤดูฝน

เมื่อป่าไม้หมดไปการป้องกันที่ป่าไม้เคยให้ก็หมดไปด้วย ทำให้แม่น้ำลำธารเปลี่ยนแปลงไป ปัญหาดินถูกชะล้างพังทลาย ดินถล่ม และน้ำท่วมเกิดมากขึ้น ในประเทศไทยและเวียดนามเกิดดินถล่มและน้ำท่วมเป็นบริเวณกว้างใหญ่เมื่อป่าไม้ถูกทำลายลง การตัดไม้ทำลายป่าที่น้ำท่วมถึงและในพื้นที่ชุ่มน้ำของเขมรและเวียดนาม ทำให้แหล่งที่อยู่อาศัยและอาหารสำหรับนกและปลาถูกทำลายไปด้วย

ป่าไม้ในลุ่มแม่น้ำโขงยังให้สิ่งอื่นๆ อีกมาก ป่าไม้เป็นที่มาของไม้ซุง อาหาร เชื้อเพลิง ยารักษาโรค ที่พักอาศัยของคน และแหล่งอาศัยของสัตว์และพืชอย่างหลากหลาย ป่าไม้ทำหน้าที่ปรับอุณหภูมิและกรองอากาศให้บริสุทธิ์ด้วยการดูดเอาความร้อนจากดวงอาทิตย์และคาร์บอนไดออกไซด์เอาไว้ ช่วยทำให้อุณหภูมิในโลกไม่ร้อนมากขึ้น ต้นไม้ในป่าก็ช่วยดูดเอาอากาศเสียไว้และปล่อยออกซิเจนคืนกลับมา

สำหรับชาวบ้านที่อยู่ใกล้ป่า ป่าไม้เป็นสถานที่อันทรงคุณค่าในด้านจิตวิญญาณและวัฒนธรรมตลอดจนวิถีชีวิตของพวกเขา นอกจากนี้ป่าไม้ในลุ่มแม่น้ำยังสามารถที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเป็นที่พักผ่อนที่มีความงดงามได้เช่นกัน

ประโยชน์ที่มีค่าสูงนี้เราได้รับจากป่าไม้โดยที่มนุษย์แทบไม่ต้องลงทุนลงแรงแต่อย่างใด ป่าไม้ในลุ่มแม่น้ำโขงยังมีสภาพที่ไม่ต้องการทำนุบำรุงมากมาย ขอเพียงมนุษย์จะช่วยป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า ป่าไม้ก็จะให้ประโยชน์ไปได้อีกนาน

ภัยที่คุกคามป่าไม้ในลุ่มแม่น้ำโขง

การใช้ประโยชน์จากป่าไม้อย่างไม่เหมาะสมเกิดจากสาเหตุใด

ภัยที่คุกคามป่าไม้มากที่สุดมาจากการลักลอบตัดไม้ การตัดไม้เพื่อการพาณิชย์มากเกินไป และการทำป่าไม้ไม่ถูกหลักวิชาการ การขาดแคลนกำลังเจ้าหน้าที่ ความรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ทำให้ไม่อาจควบคุมการลักลอบตัดไม้ การตัดไม้มากเกินไป และความสูญเสีย

จากการชักลากไม้ผิดวิธีซึ่งเกิดขึ้นในกลุ่มแม่น้ำโขงได้ ประมาณว่ามีรถขนไม้ออกจากประเทศ กัมพูชา ถึงวันละ 2,500 คัน ทำให้พื้นที่ป่าหายไปปีละ 250,000 เฮกแตร์ สำหรับประเทศลาว ป่าซึ่งมี ค่าเชิงพาณิชย์เหลืออยู่ประมาณร้อยละ 4.5 ของป่าไม้ทั้งหมดเท่านั้น พื้นที่ของประเทศไทยส่วนที่ อยู่ในกลุ่มแม่น้ำโขงก็มีป่าไม้เพียงร้อยละ 13 ของพื้นที่ ลดลงถึงร้อยละ 69 ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ใน ประเทศเวียดนามพื้นที่ป่าก็ลดลงร้อยละ 30 ในช่วง 30 ปี ในบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงมี พื้นที่ป่าอยู่เพียงร้อยละ 9 ในปี พ.ศ. 2534 (ค.ศ.1991) (ADB 2000 ; MRC 1997)

การใช้ไม้พื้นของชาวบ้านก็มีส่วนทำลายป่าไม้ในกลุ่มแม่น้ำโขงแม้ว่าจะไม่มากเท่าการ ตัดไม้เชิงพาณิชย์และการลักลอบตัดไม้ การเผาป่าเพื่อนำที่ดินมาใช้ทำการเกษตรและทุ่งหญ้า เลี้ยงสัตว์เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ป่าไม้หมดไป การนำเอาพันธุ์ไม้หายากออกจากป่าโดยพวกที่ นิยมสะสมก็มีส่วนทำลายแหล่งที่อยู่ตามธรรมชาติของป่าเช่นกัน

ยิ่งป่าถูกทำลายลงก็ยิ่งส่งผลกระทบต่อป่าไม้ที่เหลืออยู่มากขึ้น เมื่อป่าไม้ลดลงโลกก็ยิ่ง ร้อนมากขึ้น และไฟป่าก็เกิดง่ายขึ้นกว่าเดิม

ผลกระทบจากการสูญเสียป่าในกลุ่มแม่น้ำโขง

พื้นที่ป่าที่หายไปส่งผลเสียต่อทรัพยากรน้ำในกลุ่มแม่น้ำโขงหลายทาง ทำให้เกิดปัญหาดิน ฤกษ์ชะล้าง แหล่งน้ำมีตะกอนทับถมมากขึ้น น้ำขุ่นมากขึ้น เกิดดินถล่ม แหล่งเติบโตและแหล่งหากิน ของปลาในโตนเลสาบ สูญหายไป และยังมีผลทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพ ลดน้อยลง แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าลดลง ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำลงเนื่องจากสารอาหารส่วนใหญ่ ในระบบนิเวศป่าไม้นั้นถูกเก็บอยู่ในพืชไม้ในดิน ป่าชายเลนบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงที่ ถูกทำลายไปทำให้แนวบังคลื่นหายไปและเกิดปัญหาการพังทลายของแนวชายฝั่ง ซึ่งส่งผลต่อไป ถึงการรุกของน้ำเค็มเข้ามาในบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำมากขึ้น จนทำให้สัตว์น้ำในบริเวณนี้ไม่ อาจขยายพันธุ์และหากินได้เหมือนเดิม

การปลูกป่า

ความไม่ยั่งยืนของการปลูกป่านั้นได้อธิบายไว้แล้วในบทที่ 2 จึงจะทบทวนไว้เพียงสั้นๆ ใน หัวข้อนี้ การปลูกป่าที่มักจะนำเอาพันธุ์ไม้ต่างถิ่น (จากนอกเขตกลุ่มแม่น้ำโขง) มาปลูกเพราะเป็นไม้ โตเร็ว มีเส้นใยที่มีคุณภาพบางอย่าง และสามารถดูแลได้ด้วยวิธีเดียวกับการเพาะปลูกพืชทั่วไป พันธุ์ไม้พวกนี้ต้องการปุ๋ยในปริมาณที่สูง ใบที่ร่วงจากต้นอาจจะทำลายสภาพความเป็นกรดเป็น ด่างของดิน และการปลูกป่าไม้ก็มักจะเป็นการปลูกไม้ชนิดเดียวล้วน ประกอบกับมีการกำจัดวัชพืช ที่ขึ้นได้ต้นไม้ที่ปลูก จึงทำให้เกือบจะไม่มี ความหลากหลายทางชีวภาพอยู่เลย และเป็นเหตุให้มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดโรคที่ทำให้ต้นไม้ตายเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ป่าไม้ที่ได้จากการปลูก ยังป้องกัน การพังทลายของดินได้น้อยกว่าป่าไม้ธรรมชาติซึ่งมีพันธุ์ไม้ต่างชนิดหลากหลาย

การป้องกันปัญหาการสูญเสียป่าไม้ในลุ่มแม่น้ำโขง

ป่าไม้มีความสำคัญหลายประการ ทั้งในด้านคุณภาพน้ำ อุทกวิทยา ความหลากหลายทางชีวภาพ และการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ปัญหาป่าไม้ถูกทำลายนับวันจะรุนแรงขึ้น จึงสมควรพิจารณาทางแก้ไขปัญหานี้ก่อนที่จะสายเกินไป

ในการประชุมสุดยอดระดับโลก ปี พ.ศ. 2535 (ค.ศ. 1992) ที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันในนโยบายและหลักการตามแผนปฏิบัติการ 21 โดยมีข้อแนะนำเกี่ยวกับป่าไม้ดังนี้

- สร้างความสอดคล้องกลมกลืนของนโยบายระดับชาติ การออกกฎหมาย สถาบันที่เกี่ยวข้อง และการวางแผนด้านป่าไม้ ลดความซ้ำซ้อนและส่วนที่ขัดแย้งกันให้หมดไป
- รวบรวมและจัดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ และกระจายอำนาจให้หน่วยงานเหล่านั้นสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการได้ ขจัดการแย่งกันทำงานและคำสั่งที่สร้างความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานให้หมดไป
- เปิดโอกาสให้ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน ประชาชนในท้องถิ่น และสตรีได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับป่าในพื้นที่ที่เขาอาศัยอยู่
- บรรจุการสร้างเสริมทักษะด้านเทคนิคการทำนุบำรุงป่าไว้ในหลักสูตรการศึกษา
- ให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านคุณค่าของป่าและการรักษาทรัพยากรป่าไม้ให้คงอยู่
- ทำการวิจัยด้านนิเวศวิทยาป่าไม้ ด้านการรักษาป่าไม้ และการทำไม้

เนื่องจากชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งพามากกว่ากลุ่มอื่น มติของที่ประชุมตามแผนปฏิบัติการ 21 จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มนี้โดยเฉพาะคือ

- รัฐบาลควรให้การสนับสนุนสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น วัฒนธรรมประจำถิ่น และสิทธิของประชาชนในท้องถิ่น เช่น
 - สิทธิการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากป่า
 - สิทธิในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและองค์กรทางสังคม
 - สิทธิที่จะได้มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างพอเพียง
- รัฐบาลควรมอบกรรมสิทธิ์ที่ดินให้ประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเป็นกำลังใจให้ช่วยกันจัดการป่าไม้ให้อยู่ได้อย่างยั่งยืน

สำหรับการกำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน และแผนปฏิบัติการตามแนวนโยบายและหลักการของแผนปฏิบัติการ 21 ควรเป็นหน้าที่ของรัฐบาลและหน่วยปฏิบัติของแต่ละประเทศในกลุ่มแม่น้ำโขง และเป็นความรับผิดชอบของคณะกรรมการแม่น้ำโขง เช่นกัน การขึ้นทะเบียนรับรองป่าไม้อย่างที่กำลังมีการริเริ่มกันอยู่ในบางประเทศอาจเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ได้อย่างยั่งยืน

การรับรองการทำป่าไม้อย่างยั่งยืน

ป่าไม้มีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งต่อระบบนิเวศในกลุ่มแม่น้ำโขง การพัฒนาอย่างยั่งยืนไม้อาจจะสัมฤทธิ์ผลได้หากไม่มีแผนงานด้านการทำป่าไม้อย่างยั่งยืน

เนื่องจากสัญญาณเตือนภัยจากการสูญเสียป่าในเขตร้อนและเขตอบอุ่นในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมา ทำให้บรรดาประเทศในยุโรปตะวันตกและอเมริกาเหนือเกิดเกรงว่าจะประสบปัญหาเช่นเดียวกัน จึงมีการเรียกร้องหาหลักประกันว่าไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ที่ออกสู่ตลาดจะมาจากการทำป่าไม้แบบยั่งยืน และไม่ทำลายระบบนิเวศ ผู้ขายส่งและขายปลีกรายใหญ่ได้ตั้งเงื่อนไขให้ผู้ผลิตแสดงหลักฐานว่าสินค้าไม้เหล่านั้นได้มาจากการป่าที่มีการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนจึงจะรับซื้อด้วยเหตุนี้จึงเกิดระบบการออกใบรับรองระหว่างประเทศขึ้น เพื่อรับรองว่าได้มีการติดตามตรวจสอบที่มาของสินค้าเหล่านั้นแล้ว และเป็นสินค้าที่มาจากการทำป่าไม้แบบยั่งยืนจริง ปัจจุบันมีองค์การซึ่งเป็นที่ยอมรับอยู่สามองค์การได้ทำหน้าที่ออกใบรับรองดังกล่าว ได้แก่

- องค์การมาตรฐานสากล (International Organization for Standardization - ISO)
- สภาการพิทักษ์ป่า (Forest Stewardship Council - FSC)
- องค์การไม้จากป่าเขตร้อนระหว่างประเทศ (International Tropical Timber Organization - ITTO)

การรับรองการทำป่าไม้อย่างยั่งยืนนั้นนอกจากจะช่วยให้สินค้าไม้สามารถเข้าสู่ตลาดยุโรปและอเมริกาเหนือได้ ยังเป็นวิธีที่ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในกลุ่มแม่น้ำโขงไปด้วยในตัว คณะกรรมการแม่น้ำโขงสนับสนุนการรับรองการทำป่าไม้อย่างยั่งยืนนี้และเป็นหนึ่งในสมาชิกของสภาการพิทักษ์ป่า

ISO 14001

องค์การมาตรฐานสากล มีสมาชิกเป็นหน่วยงานมาตรฐานระดับชาติจาก 140 ประเทศ และมีการกำหนดมาตรฐานมากกว่า 13,000 มาตรฐานสำหรับอุตสาหกรรมการผลิตและอุตสาหกรรมบริการ ISO 14001 หรือมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้ออกแบบไว้สำหรับองค์การที่ผลิตสินค้าหรือบริการ

ISO 14001 เป็นการกำหนดเงื่อนไขสำหรับการวางแผน การปฏิบัติ การติดตามผล และการตรวจสอบ สำหรับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมทั่วไป จึงไม่ใช่มาตรฐานสำหรับการทำป่าไม้ โดยเฉพาะ แต่ก็ได้มีการกำหนดมาตรฐานเพิ่มเติมไว้ใน ISO 14061 ซึ่งกำหนดแนวทางสำหรับการใช้ ISO 14001 กับการทำป่าไม้ องค์การที่จะได้รับการรับรองมาตรฐานจะต้องผ่านทุกเงื่อนไขของ ISO 14001 หลังจากนั้นจะมีการตรวจสอบเป็นระยะโดยหน่วยงานอิสระที่ได้รับการรับรองให้เป็นผู้ตรวจสอบได้

ในขั้นแรก ผู้ขอการรับรองมาตรฐานจะต้องระบุถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่สำคัญทั้งหมดที่อาจเกิดขึ้นจากกิจการของผู้ขอการรับรอง (เช่น ผลกระทบจากกิจกรรม จากผลิตภัณฑ์ หรือการบริการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งด้านบวกและด้านลบ) สำหรับการทำป่าไม้จะต้องระบุผลกระทบด้านต่างๆ คือ

- การตัดไม้ – ผลทางด้านเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบของชนิดพันธุ์ในป่าและแหล่งอาศัยของสัตว์ป่า
- การเตรียมพื้นที่ – ผลกระทบด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพดินและการอนุรักษ์ดิน
- การสร้างถนน – ผลทางด้านการใช้พลังงาน น้ำ แหล่งอาศัยของปลา การระบายน้ำ
- การปลูกป่า – ผลทางด้านเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของชนิดพันธุ์และความหลากหลายทางพันธุกรรม

ตามเงื่อนไขของ ISO 14001 จะต้องมีการปฏิบัติตามแผนเพื่อป้องกันหรือบรรเทาผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้ได้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันภาวะมลพิษ และช่วยให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

สภาการพิทักษ์ป่า (Forest Stewardship Council)

การพิทักษ์ หมายถึง การดูแลรักษา และทำให้ทรัพยากรมีคุณสมบัติที่ดีขึ้น สภาการพิทักษ์ป่า (FSC) ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2536 (ค.ศ.1993) ประกอบด้วย กลุ่มธุรกิจค้าไม้ องค์การพัฒนาเอกชน ด้านสิ่งแวดล้อม องค์การประชาชนในท้องถิ่น กลุ่มป่าชุมชน และองค์การผู้รับรองการทำป่าไม้อย่างยั่งยืน

สภาการพิทักษ์ป่าได้กำหนดหลักการและเกณฑ์สำหรับการพัฒนามาตรฐานด้านป่าไม้ในระดับชาติและระดับภูมิภาค หลักการและเกณฑ์ที่นำมาสรุปไว้นี้สามารถใช้ได้กับป่าเขตร้อน ป่าเขตอบอุ่น และป่าในซีกเหนือของโลก และอาจปรับให้ใช้ได้กับสภาพของท้องถิ่นหรือภูมิภาค หลักการเหล่านี้มีดังนี้

- ต้องระบุให้ชัดเจนเป็นบทบัญญัติหรือกฎหมายถึงสิทธิครอบครองและใช้ประโยชน์
พื้นที่ป่าและทรัพยากรจากป่าไม้ในระยะยาว
- ประชาชนในท้องถิ่นต้องได้รับสิทธิตามกฎหมายและตามประเพณีปฏิบัติ ในการ
ครอบครองใช้ประโยชน์และจัดการพื้นที่ป่า
- ผู้ทำป่าไม้/โค่นไม้ จะต้อง
 - จัดการป่าไม้ตามกฎหมายของประเทศและสนธิสัญญาระหว่างประเทศ
 - พัฒนาการใช้ผลผลิตจากป่าอย่างมีประสิทธิภาพ
 - รักษาสภาพทางนิเวศและความสมบูรณ์ของป่าโดยการอนุรักษ์ความหลากหลาย
ทางชีวภาพ อนุรักษ์ดินและน้ำ และระบบนิเวศที่หายากและถูกทำลายได้ง่าย
 - ดำเนินการตามแผนการจัดการที่เขียนไว้และปรับให้มีความทันสมัย เพื่อให้
บรรลุวัตถุประสงค์ระยะยาวของการทำป่าไม้อย่างยั่งยืน
 - ติดตามสภาพของป่า ผลผลิตจากป่า ผลกระทบทางสังคม และผลกระทบ
ทางสิ่งแวดล้อม
 - อนุรักษ์ป่าที่ยังอยู่ในขั้นปฐมและป่าขั้นทุติยะที่มีสภาพดี รวมทั้งอนุรักษ์แหล่ง
วัฒนธรรม และสังคมท้องถิ่น และสิ่งอื่นๆ ที่มีความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม
 - จัดการการปลูกป่าตามแนวทางของหลักการทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น

สภาการพิทักษ์ป่ายังเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องสร้างจิตสำนึกและปรับปรุงการทำหน้าที่
ของบุคลากรด้านป่าไม้ทั้งในภาครัฐและภาคประชาชนในด้านต่างๆ ดังนี้

- การจัดการป่าไม้
- การตั้งราคาของผลิตภัณฑ์จากป่าให้สะท้อนถึงต้นทุนทั้งหมดของการจัดการและการผลิต
(หมายถึงราคาที่ได้รวมเอาต้นทุนอันเกิดจากผลกระทบภายนอกไว้ด้วย)
- ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดีที่สุดและสูงสุดจากทรัพยากรป่าไม้
- ลดการทำลายและการสูญเสีย
- หลีกเลี่ยงการบริโภคและการเข้าใช้ประโยชน์ในระดับที่เกินกว่าป่าจะอยู่อย่างยั่งยืนได้

หน่วยธุรกิจที่ได้รับการรับรองจากสภาการพิทักษ์ป่ามีสิทธิจะใช้ตราสมาร์ทวู้ด (SmartWood) ประทับลงบนสินค้าได้ ผู้ซื้อจะรู้ว่าสินค้านี้มาจากป่าที่มีการจัดการที่ระมัดระวังด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เป็นป่าที่ยั่งยืน

องค์การไม้จากป่าเขตร้อนระหว่างประเทศ

องค์การไม้จากป่าเขตร้อนระหว่างประเทศ (ITTO) นี้ มีสำนักงานใหญ่อยู่ในประเทศญี่ปุ่น และมีสมาชิก 56 ประเทศ ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการอนุรักษ์ป่าเขตร้อนของโลก โดยมีหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการทำป่าไม้อย่างยั่งยืน เช่น

- รักษาและป้องกันทรัพยากรป่าไม้จากการตัดไม้ทำลายป่า
- ใช้การจัดการที่ดีและมีการวางแผนการใช้ที่ดิน
- ชุมชนที่อาศัยประโยชน์จากป่ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกิจกรรมต่างๆ
- มีการสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น
 - เงินทุนและแรงจูงใจเพื่อสนับสนุนการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน
 - การสนับสนุนหน่วยงาน
 - สร้างประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
- รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ
- ป้องกันสภาพดินและน้ำ

องค์การไม้จากป่าเขตร้อนระหว่างประเทศให้การสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานและการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในประเทศกำลังพัฒนาในด้านการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน และการเพิ่มพูนมูลค่าให้กับผลผลิตขั้นปฐมจากไม้

การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

ในที่นี้ได้นำวิธีการจัดการป่าไม้ที่ช่วยให้เกิดการจัดการอย่างยั่งยืนในกลุ่มแม่น้ำโขงมาสรุปไว้ แม้ในทางปฏิบัติจะเป็นเรื่องยากแต่ก็มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เริ่มจากขั้นตอนของการเพิ่มการควบคุมการตัดไม้ที่มีอยู่เสียใหม่ด้วยวิธีการที่เปิดเผยและโปร่งใส สัญญาที่จะทำใหม่ควรต้องประเมินคุณค่าของป่าไม้ให้ถูกต้อง และกำหนดเงื่อนไขการทำไม้ให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรในระบบนิเวศต่างๆ

ในการเคลื่อนย้ายไม้ข้ามพรมแดนจากประเทศที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง จะต้องมีการควบคุมอย่างเข้มงวดเพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่มีไม้ผิดกฎหมายข้ามประเทศ มีการจัดเก็บรายได้และภาษี

ถูกตัดเต็มเม็ดเต็มหน่วย และปริมาณไม้ที่นำออกมาไม่ถึงระดับที่เป็นอันตรายต่อความยั่งยืนของป่า โครงการควบคุมการกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ในประเทศกัมพูชาซึ่งได้รับการสนับสนุนทางการเงินจาก UNEP, DANIDA และหน่วยงานอื่น นับเป็นตัวอย่างที่ดีของการต่อต้านการทำไม้เถื่อน การใช้นโยบายให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนจัดการและเช่าทำประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ อาจให้ผลดีในด้านความยั่งยืนของป่ามากกว่าที่จะให้คนจากนอกพื้นที่เช่าทำประโยชน์จากป่า

นอกจากนั้น จะต้องป้องกันไม่ให้เกิดการลักลอบตัดไม้ ล่าสัตว์ป่า และการนำพืชออกจากแหล่งธรรมชาติในป่าโดยผิดกฎหมาย และควบคุมการใช้ยากำจัดศัตรูพืชและการใช้สารเคมีอื่นๆ ด้วย

น้ำและการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

การทำป่าไม้ในลักษณะต่อไปนี้อาจช่วยรักษาคุณภาพของน้ำ อุทกวิทยา และนิเวศวิทยาของธารน้ำในป่า

- ในระยะ 30 เมตร จากริมฝั่งแม่น้ำควรจัดเป็นเขตห้ามตัดไม้เพื่อให้เป็นแนวป่าที่ช่วยชะลอการตกตะกอนและการสูญเสียสารอาหารไปกับน้ำที่ไหลบ่าจากพื้นที่ที่มีการตัดไม้ลงสู่ธารน้ำ และทำให้บริเวณริมธารน้ำและทะเลสาบยังคงมีร่มไม้และพืชต่างๆ ขึ้นปกคลุมเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำ
- เพื่อป้องกันมิให้ดินไหลลงตกตะกอนในธารน้ำ การสร้างถนนสำหรับชักลากหรือขนไม้ควรทำดังนี้
 - ให้ถนนอยู่ห่างไกลจากริมตลิ่งของธารน้ำและไกลจากพื้นที่ชุ่มน้ำ
 - หลีกเลียงบริเวณลาดชันหรือแนวลาดที่พังทลายได้ง่าย
 - เป็นเส้นทางที่มีจุดข้ามธารน้ำน้อยที่สุด
 - การสร้างสะพานควรให้ข้ามธารน้ำเป็นแนวตั้งฉากกับธารน้ำ
 - ไม่สร้างเส้นทางที่ต้องขับรถผ่านลงในธารน้ำ หรือผ่านพื้นที่ชุ่มน้ำ
 - มีคูตักและระบายน้ำเพื่อกั้นน้ำไหลบ่าจากถนน ให้ระบายผ่านเขตป่าที่ทำหน้าที่ชะลอน้ำและดิน ก่อนจะไหลลงสู่ธารน้ำ
- ในการทำไม้ต้องระมัดระวังไม่ให้ดินในบริเวณที่ลากไม้อัดตัวแน่นและเกิดรอยลึกในดินเป็นทาง เพราะจะทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง และเกิดน้ำไหลบ่ามากขึ้น ต้องระวังมิให้สารเคมี ยากำจัดศัตรูพืช น้ำมันเชื้อเพลิง และน้ำมันเครื่อง ไหลปะปนลงในน้ำ ควรจัดให้สิ่งเหล่านี้อยู่ไกลจากแหล่งน้ำและป้องกันอย่าให้ไหลซึมลงสู่หน้าใต้ดิน ไม่ควร

ปล่อยให้หมีของเสีย เศษซากจากป่า และเครื่องมือในการทำไม้ ลงสู่แหล่งน้ำได้ ยกเว้น เศษไม้ขนาดใหญ่พอที่จะเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำ แต่ก็ควรอยู่ในจำนวนจำกัดเท่านั้น

- หลังการตัดไม้ควรปลูกพืชทดแทนในบริเวณที่ว่างทันทีเพื่อป้องกันการพังทลายของดิน

สรุปประเด็นสำคัญ

- ป่าไม้ที่อยู่ในสภาพดีช่วยป้องกันการตกตะกอนในลุ่มแม่น้ำโขงและช่วยป้องกันน้ำท่วม
- การสูญเสียป่าไม้ในประเทศริมฝั่งแม่น้ำโขง เป็นภัยคุกคามต่อทรัพยากรน้ำและสิ่งอื่นๆ ที่ต้องอาศัยน้ำในลุ่มแม่น้ำโขง
- ป่าไม้ที่ยั่งยืนต้องการการปรับปรุงและการผสมผสานของปัจจัยทางกฎหมาย สถาบัน เทคนิค สังคม และเศรษฐกิจ
- การรับรองโดยองค์การระหว่างประเทศช่วยส่งเสริมการทำป่าไม้อย่างยั่งยืน
- การตัดไม้ต้องกระทำโดยไม่ให้เกิดการปนเปื้อนในแหล่งน้ำ และไม่ทำลายแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำ